

АДМІНІСТРАТИВНЕ, ІНФОРМАЦІЙНЕ, ФІНАНСОВЕ ТА ПОДАТКОВЕ ПРАВО

УДК 352/354

DOI: 10.36550/2522-9230-2021-10-39-44

Книш Сергій Володимирович,
*доктор юридичних наук,
завідувач кафедри конституційного,
адміністративного та міжнародного права
Волинського національного університету імені Лесі Українки*
e-mail: s.knush@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-0717-1430>

Книш Зоряна Ігорівна,
*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри цивільно-правових дисциплін
Волинського національного університету імені Лесі Українки*
e-mail: knyszoryana@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-6548-3301>

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗРОБКИ ЦІЛЮВИХ ПРОГРАМ ЯК ЕЛЕМЕНТУ ДЕРЖАВНОГО СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ

Дослідження зосереджено на особливостях правового регулювання цільового програмування як елементу державного довгострокового планування. Вказано, що державне довгострокове планування полягає у виборі пріоритетів економічного розвитку та державного управління, визначенні ресурсів для досягнення цілей, розробці та реалізації завдань та заходів соціально-економічного розвитку. Одним з елементів державного довгострокового планування є розробка державних цільових програм.

Проаналізовано законодавче та доктринальне визначення державних цільових програм. Державну цільову програму слід визначати як сукупність взаємопов'язаних науково обґрунтованих завдань та заходів соціального, економічного, науково-технічного, організаційного характеру, спрямованих на отримання позитивних результатів розвитку держави та суспільства. Державні програми визначають ресурси для фінансування їх реалізації; вони встановлюють завдання для виконавців конкретних видів діяльності.

Визначено правові принципи розробки державних та місцевих цільових програм. З'ясовано, що центральні та місцеві органи виконавчої влади, Національний банк України та Національна академія наук України мають повноваження розробляти державні цільові програми. Такі програми затверджуються Верховною Радою України або Кабінетом Міністрів України. Місцеві цілеспрямовані програми створюються сільським чи міським головою та затверджуються на сесіях сільської чи міської ради.

Автори визначили певні етапи розробки та затвердження програм соціально-економічного розвитку, які включають підготовку концепції цільової програми, узгодження з різними міністерствами, проведення науково-технічних, а також інші експертизи, громадські обговорення програми.

Автори сформулювали пропозиції щодо внесення змін до чинного законодавства щодо участі громадськості у розробці державних та місцевих цільових програм, а саме: 1) представники громадськості повинні мати повноваження ініціювати розробку державних та місцевих програм; 2) громадські організації повинні мати право пропонувати власні програми розвитку територіальних громад або програми вирішення соціальних та економічних проблем; 3) пропозиції громадян, висловлені ними під час публічних обговорень програми, повинні бути враховані в проєкті відповідної програми.

Ключові слова: цільова програма, підготовка, стратегічне планування, правове регулювання.

Knysh S., Knysh Z. LEGAL REGULATION OF GOAL-ORIENTED PROGRAMMING AS AN ELEMENT OF STATE LONG-TERM PLANNING

The research is focused on specific features of legal regulation of goal-oriented programming as an element of the state long-term planning. It has been indicated that the state long-term planning consists in choosing the priorities of economic development and public administration, determining resources to achieve the goals, elaborating and implementing tasks and measures of socio-economic development. One of the elements of state long-term planning is the development of state goal-oriented programs.

Legislative and doctrinal definitions of state goal-oriented programs have been analyzed. The state goal-oriented program

should be defined as a set of interrelated scientifically sound tasks and measures of social, economic, scientific, technical, organizational nature aimed at obtaining positive results of the state and society's development. The state programs determine resources for financing their implementation; they establish the tasks for the executors of specific activities.

The legal principles for the development of state and local goal-oriented programs have been determined. It has been clarified that the central and local executive agencies, the National Bank of Ukraine and the National Academy of Sciences of Ukraine have the authorities to develop state goal-oriented programs. Such programs are approved by the Verkhovna Rada of Ukraine or the Cabinet of Ministers of Ukraine. Local goal-oriented programs are created by the village or city mayor and approved at the village or city council's sessions.

The authors have defined certain stages of the development and approval processes of socio-economic development programs, which include preparation of the concept of the goal-oriented program, coordination with various ministries, conducting scientific and technical, as well as other examinations, public discussions of the program.

The authors have formulated propositions for amending the current legislation in regard to public participation in the development of state and local goal-oriented programs, namely: 1) members of the public should have the authorities to initiate the development of state and local programs; 2) public organizations should have the right to offer their own programs for the development of territorial communities or programs to address social and economic problems; 3) propositions of citizens expressed by them during the program's public discussions must be taken into account in the draft of the relevant program.

Key words: goal-oriented program, preparation, long-term planning, legal regulation.

Постановка проблеми. Здійснення державного стратегічного планування є однією з необхідних умов розвитку економіки країни, виконання соціальних зобов'язань держави та здійснення інших державних функцій. Держава повинна прогнозувати напрями соціально-економічного розвитку у суспільстві та планувати здійснення впливу на економічні процеси. Одним із різновидів державного стратегічного планування є розробка цільових програм розвитку галузей економіки або державного управління. Саме тому вивчення проблем розробки і затвердження державних цільових програм характеризується актуальністю.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вивченню проблем державного стратегічного планування присвячені праці багатьох науковців у галузі правознавства, державного управління та економіки. Йдеться про працю А.Л. Гнатенко, яка досліджувала особливості стратегічного планування у сфері державного управління [2, с. 51–59], Р.В. Лещишина, котрий вивчав адміністративно-правові основи стратегічного планування у державному секторі [4, с. 49–54], А.В. Сельського, який розглядав стратегічне планування у розвитку державних організацій [12, с. 38–45]. Наукові здобутки названих вчених дозволили встановити сутність та особливості державного стратегічного планування.

Праці інших дослідників присвячені сутності державних цільових програм. Так, Н.В. Галайко вивчала науково-теоретичні аспекти поняття «державна цільова програма» [1, с. 147–157]. М.В. Квак розглядав роль державних цільових програм в економічному розвитку [3, с. 43–48]. Т.О. Мошицька у своїй публікації приділила увагу значенню заходів державної цільової програми для розвитку економіки [6, с. 28–33]. Статті вказаних вчених дозволили визначити сутність та особливості розробки державних цільових програм. Окреслені праці науковців, а також чинна законодавча база стали підґрунтям для висновків і пропозицій, сформульованих у цьому дослідженні.

Мета статті полягає у визначенні пропозицій щодо внесення змін до законодавства, яке регулює порядок та особливості розробки цільових програм.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правові засади стратегічного планування у державному секторі встановлені у Законі України «Про Національну безпеку», Законі України «Про Раду національної безпеки та оборони», Законі України «Про державні цільові програми», Законі України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку», а також окремих законах, якими затверджуються певні програми економічного, стратегічного або соціального розвитку, інших нормативно-правових актах.

Теоретичні основи державного стратегічного планування досліджені у працях багатьох науковців. Так, Р.В. Лещишин вважає, що державне стратегічне планування – це функція державного управління з обрання пріоритетів, визначення з урахуванням наявних ресурсів цілей та напрямів розвитку, розроблення та виконання взаємопов'язаних завдань і заходів соціально-економічного розвитку [4, с. 50]. При цьому законодавчого визначення державного стратегічного планування наразі не існує.

Натомість законодавство містить визначення «державного прогнозування». Згідно з абз. 1 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку» (далі – Закон № 1602-III) державним прогнозуванням економічного і соціального розвитку визнається науково обґрунтоване передбачення напрямів розвитку країни, окремих галузей економіки або окремих адміністративно-територіальних одиниць, можливого стану економіки та соціальної сфери в майбутньому, а також альтернативних шляхів і строків досягнення параметрів економічного і соціального розвитку [7]. Відзначимо, що поняття «планування» і «прогнозування» є достатньо схожими. При цьому поняття «прогнозування» пов'язане з визначенням напрямів розвитку економіки та соціальних відносин у суспільстві незалежно від впливу держави. Водночас планування передбачає визначення напрямів впливу держави на соціально-економічні відносини у суспільстві. Стратегічне планування у державному секторі повинно полягати у визначенні пріоритетних галузей економіки, на розвиток яких держава буде спрямовувати бюджетні кошти.

А.В. Сельський стверджує, що під час державного планування необхідно враховувати такі фактори, як економічна ситуація в окремих галузях економіки, політичні фактори та настрої в країні, фактори ринку надання послуг, технологічні умови, міжнародна ситуація та соціальні фактори [12, с. 42]. Вважаємо, що під час стратегічного планування необхідно враховувати також такі фактори, як наявність кадрового потенціалу для виконання певних завдань, кліматичні умови, можливість виникнення або загострення збройних конфліктів.

Характеризуючи процес стратегічного планування у сфері державного управління, А.Л. Гнатенко відзначає, що воно здійснюється за допомогою процесно-цільового, програмно-проектного, системного, ситуаційного, динамічного та комплексного підходів [2, с. 57–58]. Засоби, методи та підходи, які будуть використовуватися у державному стратегічному плануванні, можуть бути різними. Важливо, щоб перелічені методи дозволяли ефективно і позитивно впливати на економічний розвиток, обороноздатність та правопорядок у державі.

О.В. Морохов стверджує, що під час стратегічного планування розробляються стратегії, концепції, державні програми, інші нормативно-правові акти, які визначають завдання, структуру, механізм взаємодії з виконання визначених завдань, плануються видатки державного бюджету для виконання пріоритетних завдань стратегічного розвитку [5, с. 39]. Зазвичай стратегічне планування пов'язане з розробкою та прийняттям необхідних нормативно-правових актів. Зауважимо, що серед документів, які розробляються у межах стратегічного планування, дослідник називає державні програми.

Р.В. Лещишин наголошує, що в межах державного стратегічного планування розробляється низка документів, зокрема державні, регіональні та місцеві цільові програми [4, с. 52]. Отже, державні цільові програми мають суттєве значення для здійснення стратегічного планування у державному секторі. На думку Н.В. Галайко, державна цільова програма – це узгоджений за строками проведення та виконавцями комплекс взаємопов'язаних науково обґрунтованих завдань і заходів соціального, економічного, наукового, технічного, організаційного характеру, спрямованих на отримання позитивних результатів розвитку держави та суспільства з визначенням ресурсів та їх джерел [1, с. 155]. Вважаємо це визначення достатньо ґрунтовним та таким, що відображає сутність подібних документів. Водночас існують і законодавчі визначення цього терміну.

Відповідно до абз. 2 ч. 1 ст. 1 Закону № 1602-III програми економічного і соціального розвитку розробляються на рівні держави, Автономної Республіки Крим, областей, районів, міст [7]. Згідно зі ст. 1 та ст. 3 Закону України «Про державні цільові програми» (далі – Закон № 1621-IV) вказані програми визначаються як комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, спрямованих на розв'язання найважливіших проблем розвитку держави, окремих галузей економіки або адміністративно-територіальних одиниць. Такі програми здійснюються з використанням коштів Державного бюджету України та узгоджуються за строками виконання, складом виконавців, ресурсним забезпеченням. Законодавство розрізняє економічні, соціальні, наукові, науково-технічні, національно-культурні, правоохоронні, оборонні та екологічні програми [8]. Отже, розробка і затвердження таких програм передбачає здійснення заходів з державного стратегічного планування вирішення певних завдань у межах галузі економіки, сфери державного управління або територіальної громади.

Повноваження з розробки та затвердження цільових програм мають різні органи влади та державні установи. Зокрема, відповідно до п. 3 Порядку розроблення та виконання державних цільових програм (далі – Порядок № 106) ініціаторами розробки програми можуть бути Кабінет Міністрів України, центральні органи виконавчої влади, Національний банк, Національна академія наук, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські ради, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські держадміністрації [10]. Більшість із вказаних суб'єктів є органами державної влади. Водночас Національна академія наук України є науковою установою. Зауважимо, що серед ініціаторів розробки державної цільової програми не названо жодної громадської організації або політичної партії. Об'єднання громадян можуть мати певний інтелектуальний потенціал та політичну волю для того, щоб поставити питання про розробку цільової програми з актуальних питань розвитку економіки або соціальної сфери, захисту природи або вирішення інших суспільно важливих питань.

Цільові програми затверджуються рішеннями відповідних органів влади та місцевого самоврядування. Зокрема, відповідно до п. 22 ч. 1 ст. 26 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» (далі – Закон № 280/97-ВР) до повноважень сільської селищної та міської ради належить затвердження програм соціально-економічного та культурного розвитку відповідних адміністративно-територіальних одиниць, цільових програм з інших питань місцевого самоврядування. Згідно з п. 9 ч. 4 ст. 42 Закону № 280/97-ВР сільській, селищній або міській голові забезпечує підготовку для розгляду ради проектів програм соціально-економічного та культурного розвитку, цільових програм з інших питань самоврядування [9]. Отже, місцеві цільові програми розробляються міським або сільським головою, а затверджуються відповідною сільською або міською радою. Водночас місцеві громадські організації або окремі депутати місцевої ради можуть бути обізнаними із соціально-економічними або культурними проблемами розвитку села або міста. Вони можуть розробити або ініціювати підготовку відповідної місцевої цільової програми для подолання негативних явищ в економічному або громадському житті. Вважаємо, що

громадські організації або окремі депутати місцевої ради повинні бути наділені повноваженнями з ініціювання розробки місцевої програми. Вказані суб'єкти також можуть підготувати певну програму та запропонувати її для розгляду відповідній раді або міському голові.

Як передбачено у ст. 10 Закону № 1621-IV загальнодержавні програми економічного, науково-технічного, соціального, національно-культурного розвитку, охорони довкілля за поданням Кабінету Міністрів України ухвалюються законом. Інші державні цільові програми за поданням державних замовників затверджуються Кабінетом Міністрів України [8]. Отже, остаточне рішення про затвердження державної цільової програми приймає Верховна Рада України або Кабінет Міністрів України. При цьому підготовка та розробка державних цільових програм відповідно до положень Закону № 1621-IV та Порядку № 106 повинна здійснюватися у декілька етапів: 1) ініціювання розробки державної цільової програми; 2) підготовка концепції відповідної цільової програми: визначення проблеми, мети програми, оптимального варіанта вирішення проблем, оцінка фінансових, матеріально-технічних та трудових ресурсів; 3) погодження проекту концепції програми з Міністерством фінансів, Міністерством соціальної політики, Міністерством освіти та науки, Міністерством охорони навколишнього природного середовища та іншими зацікавленими органами державної влади; 4) отримання узагальненого висновку Міністерства економіки щодо проекту Концепції програми; 5) громадське обговорення концепції цільової програми шляхом розміщення цього документу на сайті органу влади або у засобах масової інформації; 6) схвалення затвердженої концепції. У разі схвалення концепції програми Кабінет Міністрів України приймає рішення про розроблення проекту програми, визначає одного або кількох державних замовників, строк розроблення проекту програми; 7) визначення державного замовника проекту державної цільової програми; 8) затвердження керівника програми, який обирається державним замовником; 9) підготовка проекту державної цільової програми на основі прогнозів економічного і соціального розвитку України та окремих галузей економіки; 10) проведення наукової, інвестиційної, санітарно-технічної експертизи проекту цільової програми; 11) здійснення стратегічної екологічної оцінки проекту програми; 12) громадське обговорення проекту; 13) схвалення Кабінетом Міністрів України проекту державної цільової програми та передача проекту для затвердження Верховною Радою України; 14) прийняття парламентом закону про затвердження відповідної державної цільової програми [8, 10].

Отже, проект державної цільової програми перед його затвердженням повинен бути розглянутий різними центральними органами виконавчої влади. Зокрема, міністерствами фінансів, соціальної політики, охорони навколишнього природного середовища та екології. Кожен з проектів цільової програми потребує проведення відповідних експертиз. Відбувається громадське обговорення як концепції державної цільової програми, так і проекту цієї програми.

Науковці висловлюють чимало зауважень щодо стану правового регулювання у сфері розробки та виконання державних цільових програм. Зокрема, Т.О. Мощицька наголошує, що сьогодні відсутня дієва багаторівнева методика оцінки ефективності програм, яка дасть можливість комплексної та об'єктивної оцінки цільових програм на різних стадії їх реалізації, що підвищить ефективність управління державними фінансами [6, с. 32]. М.В. Квак стверджує, що потрібно покращити стан планово-прогнозної роботи, оптимізувати бюджетні видатки згідно зі стратегічними пріоритетами розвитку держави, визначити та розробити пріоритетні державні цільові програми, зокрема щодо системи національного багатства, посилити контроль за їх реалізацією [3, с. 46]. Варто погодитися із зауваженнями дослідників щодо вдосконалення роботи зі стратегічного планування та розробки державних програм.

Зауважимо, що відповідно до п. 12 Порядку проведення консультацій із громадськістю з питань формування та реалізації державної політики встановлені випадки, в яких обов'язковим є проведення консультацій з громадськістю щодо проектів нормативно-правових актів, які визначають пріоритети і завдання у сфері державного управління, державних і регіональних програм економічного та соціального розвитку. Такі консультації здійснюються у формі публічного громадського обговорення або електронних консультацій з громадськістю [11]. Водночас вказаний Порядок не встановлює обов'язку органів влади враховувати пропозиції громадськості у проектах відповідних програм. Утім трапляються ситуації, коли відбувається обговорення певної державної цільової програми, а пропозиції громадськості не враховуються у проекті програми.

Вважаємо, що необхідно встановити обов'язок органу влади подавати разом із проектом цільової програми звіт про її громадське обговорення. У такому звіті необхідно відобразити кількість пропозицій, які надійшли від громадських організацій щодо проекту цільової програми. Варто вказати пропозиції, які були враховані розробником програми, а які були відхилені.

Зауважимо, що відсутній загальноукраїнський нормативно-правовий акт, який би регулював порядок розробки і затвердження проектів місцевих програм соціально-економічного розвитку. У Законі № 280/97-ВР відсутні норми, які б встановлювали обов'язкове громадське обговорення програм місцевого розвитку, проведення експертизи відповідних програм. Можливість проведення громадських слухань передбачена у ст. 13 Закону № 280/97-ВР. Водночас вони повинні відбуватися не рідше одного разу на рік, а протягом року може бути затверджено декілька місцевих цільових програм. Отже, порядок розробки і затвердження місцевих цільових програм може визначатися кожною окремою радою або міським головою.

Висновки. Державне стратегічне планування є функцією державного управління, яка полягає в обранні пріоритетів економічного розвитку та державного управління, визначенні ресурсів для досягнення цілей, розробленні та виконанні завдань і заходів соціально-економічного розвитку. Одним із елементів державного стратегічного планування є розробка державних цільових програм.

Підготовка державних цільових програм покладена на окремі органи виконавчої влади та Національну академію наук України. Порядок розробки державних цільових програм детально встановлено у постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення та виконання державних цільових програм» від 31.01.2007 № 106. Підготовка місцевих цільових програм є функцією сільських та міських голів. Порядок розробки таких програм не встановлено у законодавчих та підзаконних актах.

Проекти державних цільових програм підлягають громадському обговоренню. При цьому роль громадськості у розробці і підготовці державних цільових програм має бути посилена. Законодавчі та підзаконні акти, які регулюють порядок розробки та затвердження цільових програм потребують вдосконалення, зокрема:

1. Серед ініціаторів розробки державних цільових програм, закріплених у ст. 6 Закону України «Про державні цільові програми» та п. 3 Порядку розроблення та виконання державних цільових програм, необхідно вказати громадські організації та політичні партії. Слід передбачити право вказаних суб'єктів звертатися до органів влади щодо розробки відповідного нормативно-правового акта.

2. У Законі України «Про місцеве самоврядування» необхідно закріпити окрему статтю, яка б регулювала особливості розробки місцевих цільових програм. Крім того, варто передбачити право місцевих громадських організацій та окремих місцевих депутатів звертатися до відповідної ради або міського голови щодо розробки місцевої цільової програми. Також слід встановити обов'язок проведення громадських слухань щодо проекту місцевої цільової програми.

3. У Порядку проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики варто закріпити не лише обов'язок органів влади проводити громадське обговорення державних цільових програм, але й враховувати відповідні пропозиції громадськості у тексті програми. Відхилення громадської пропозиції повинно бути обґрунтованим.

Запропоновані зміни можуть бути підставою для подальшого обговорення проектів вдосконалення законодавства, яке регулює розробку державних цільових програм.

Перспективи подальших наукових досліджень у сфері правового регулювання цільових програм пов'язані із затвердженням порядку розробки місцевих цільових програм. Вдосконалення потребують правові засади участі громадськості у підготовці державних і місцевих цільових програм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Галайко Н.В. Науково-теоретичні аспекти сутності поняття «державна цільова програма». *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2014. № 1. С. 147–157.
2. Гнатенко А.Л. Стратегічне планування у сфері державного управління: концептуальні підходи. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2013. № 3 (18). С. 51–59.
3. Квак М.В. Державні цільові програми – основа реалізації політики сталого розвитку України. *Економічний аналіз*. 2017. № 1 (27). С. 43–48.
4. Лещишин Р.В. Адміністративно-правові основи стратегічного планування у державному секторі. *Актуальні проблеми правознавства*. 2020. № 4 (24). С. 49–54.
5. Морохов О.В., Магась Г.М. Концептуальні засади стратегічного планування у сфері безпеки державного кордону України. *Аспекти публічного управління*. 2020. № 2. Т. 8. С. 34–43.
6. Моцицька Т.О. Державні цільові програми як дієвий інструмент стимулювання розвитку економіки. *Проблеми економіки*. 2010. № 3. С. 28–33.
7. Про державне прогнозування та розроблення програм економічного та соціального розвитку: Закон України від 23.03.2000 № 1602-III. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>
8. Про державні цільові програми: Закон України від 18.03.2004 № 1621-IV. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>
9. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>
10. Порядок розроблення та виконання державних цільових програм: постанова Кабінету Міністрів України від 31.01.2007 № 106. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2007-п>
11. Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики : постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п>
12. Сельський А.В. Стратегічне управління в розвитку державних організацій. *Вісник Національної академії державного управління*. 2012. № 2. С. 38–45.

REFERENCES:

1. Halaiko N.V. (2014). Naukovo-teoretychni aspekty sutnosti poniattia «derzhavna tsilova prohrama» [Scientific and theoretical aspects of the essence of the concept of «state target program»]. *Naukovyi visnyk*

Lvivskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. 2014. № 1. P. 147–157 [in Ukrainian].

2. Hnatenko A.L. (2013). Stratehichne planuvannya u sferi derzhavnoho upravlinnia: kontseptualni pidkhody [Strategic planning in the field of public administration: conceptual approaches]. *Derzhavne upravlinnia ta mistseve samovriaduvannya – Public administration and local self-government*. 2013. № 3 (18). P. 51–59 [in Ukrainian].

3. Kvak M.V. (2017). Derzhavni tsilovi prohramy – osnova realizatsii polityky staloho rozvytku Ukraini [State target programs are the basis for the implementation of Ukraine's sustainable development policy]. *Ekonomichnyi analiz – Economic analysis*. 2017. № 1 (27). P. 43–48 [in Ukrainian].

4. Leshchyshyn R.V. (2020). Administratyvno-pravovi osnovy stratehichnoho planuvannya u derzhavnomu sektori [Administrative and legal bases of strategic planning in the public sector]. *Aktualni problemy pravoznavstva – Actual problems of jurisprudence*. 2020. № 4 (24). P. 49–54 [in Ukrainian].

5. Morokhov O.V., Mahas H.M. (2020). Kontseptualni zasady stratehichnoho planuvannya u sferi bezpeky derzhavnoho kordonu Ukrainy [Conceptual principles of strategic planning in the field of security of the state border of Ukraine]. *Aspekty publichnoho upravlinnia – Aspects of public administration*. 2020. № 2. Vol. 8. pp. 34–43 [in Ukrainian].

6. Moshchytska T. O. (2010). Derzhavni tsilovi prohramy yak diievyi instrument stymulivannya rozvytku ekonomiky [State target programs as an effective tool to stimulate economic development]. *Problemy ekonomiky – Problems of the economy*. 2010. № 3. P. 28–33 [in Ukrainian].

7. Pro derzhavne prohnozuvannya ta rozroblennia prohram ekonomichnoho ta sotsialnoho rozvytku: Zakon Ukrainy vid 23.03.2000 № 1602-III [On state forecasting and development of economic and social development programs: Law of Ukraine of March 23, 2000 № 1602-III]. (Ukraine) 23.03.2000. № 1602-III. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1602-14> [in Ukrainian].

8. Pro derzhavni tsilovi prohramy: Zakon Ukrainy vid 18.03.2004 № 1621-IV [On state target programs: Law of Ukraine of March 18, 2004 № 1621-IV]. (Ukraine) 18.03.2004. № 1621-IV. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1621-15> [in Ukrainian].

9. Pro mistseve samovriaduvannya v Ukraini: Zakon Ukrainy vid 21.05.1997 № 280/97-VR [On local self-government in Ukraine: Law of Ukraine of May 21, 1997 № 280/97-BP]. (Ukraine) 21.05.1997. № 280/97-VR. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр> [in Ukrainian].

10. Poriadok rozroblennia ta vykonання derzhavnykh tsilovykh prohram: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 31.01.2007 № 106 [Procedure for development and implementation of state target programs: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of January 31, 2007 № 106]. (Ukraine) 31.01.2007. № 106. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/106-2007-п> [in Ukrainian].

11. Poriadok provedennia konsultatsii z hromadskistiu z pytan formuvannya ta realizatsii derzhavnoi polityky : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 03.11.2010 № 996 [Procedure for conducting public consultations on the formation and implementation of state policy: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of November 3, 2010 № 996]. (Ukraine) 03.11.2010 № 996. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п> [in Ukrainian].

12. Selskyi A.V. (2012). Stratehichne upravlinnia v rozvytku derzhavnykh orhanizatsii [Strategic management in the development of state organizations]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia – Bulletin of the National Academy of Public Administration*. 2012. № 2. P. 38–45.

Стаття надійшла до редакції: 18.04.2021